

Lakiosasto

4.12.2003

Työeläkelaitoksille

YKSITYISTEN ALOJEN TYÖELÄKELAINSÄÄDÄNTÖÄ ESITETÄÄN MUUTETTAVAKSI

Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisten alojen työeläkelainsäädännön muuttamiseksi (HE 154/2003 vp)

1 ESITYKSEN KESKEINEN SISÄLTÖ

1.1 Kuntoutus

Yksityisten alojen eläkejärjestelmän kuntoutusta koskevat säännökset uudistettiin helmikuussa 2003 annetuilla laeilla (188/2003 ja 189/2003), jotka tulevat voimaan 1.1.2004. Esityksessä ehdotetaan, että näihin kuntoutusta koskeviin säännöksiin tehtäisiin eräitä tarkistuksia.

Hallitus esittää, että kuntoutustapahtumapäiväksi nimitettäisiin TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettävää ajankohtaa, jolloin hakijalla on oltava ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus. Jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, kuntoutustapahtumapäivä olisi kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä. Kuntoutustapahtumapäivä voisi olla myös laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin sairausvakuutuslain mukainen ensimmäinen sairauslomapäivä.

Hallitus esittää myös, että kuntoutuksen hakijalla olisi oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän kuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta yhdeksän kuukautta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että kuntoutusrahan määrittely muutettaisiin entiselleen. Kuntoutusrahan suuruus olisi tällöin peruseläkkeiden yhteensovitetun työkyvyttömyyseläkkeen määrä korotettuna 33 prosentilla. Osakuntoutusraha olisi puolet täyden kuntoutusrahan määrästä.

Edellä kerrottujen muutosehdotusten lisäksi kuntoutusta koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutamia muita lähinnä teknisiä tarkistuksia.

1.2 Vanhentumissäännökset

Esityksessä ehdotetaan, että TEL:iin ja MEL:iin lisättäisiin eläkevakuutusmaksun, jota ei ole maksuunpantu, vanhentumista koskevat sään-

Lakiosasto

4.12.2003

nökset. Esityksen mukaan eläkevakuutusmaksun, jota ei ole maksuunpantu, vanhentumisaika olisi kymmenen vuotta ja se alkaisi kulua vakuutusmaksun syntymisestä lukien. Vanhentumisajan voisi katkaista vain vakuutusmaksun maksuunpanolla. Maksuunpannun vakuutusmaksun vanhentumisaika säilyisi edelleen veroulosottolain (367/1961) mukaisena viitenä vuotena.

TEL:iin ja MEL:iin ehdotetaan lisättäväksi säännökset myös siitä, että kun aiheettomasti maksettua eläkettä tai muuta etuutta perittään takaisin tai kun työnantajan tai yrittäjän aiheettomasti maksamia eläkevakuutusmaksuja tai päätökseen perustuvaa maksamatta jäänyttä etuutta vaaditaan eläkelaitokselta, vanhentumisaika olisi kymmenen vuotta. TEL:n säännökset tulisivat sovellettavaksi viittaussäännösten kautta myös LEL:ssä, TaEL:ssä, YEL:ssä ja MYEL:ssä kuitenkin siten, että LEL:iin lisättäisiin TEL:a ja MEL:a vastaava säännös aiheettomasti maksettujen eläkevakuutusmaksujen palautuksen vanhentumisesta.

Kymmenen vuoden vanhentumisaika alkaisi kulua saatavan syntymisestä. Aiheettomasti maksetun etuuden osalta kymmenen vuoden vanhentumisaika katkeaisi vain takaisinperintäpäätöksen antamisella. Muissa tilanteissa vanhentuminen katkeaisi velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetyllä tavalla eli vanhentumislain mukaisella vapaaehtoisella katkaisutoimella tai oikeudellisella katkaisutoimella. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika, joka voitaisiin myös katkaista vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

1.3

Julkisen hallintotohtävän hoitaminen

Esityksessä ehdotetaan, että TEL:n 10 c §:n 1 momentissa olevat viittaussäännökset hallintomenettelylakiin ja erityissäännökset 15-vuotiaan asianosaisen puhevallasta ja asianosaisen kuulemisesta korvattaisiin hallintolain säännöksillä. TEL:n 10 c §:n 2 momentin esteellisyyssäännös sen sijaan ehdotetaan sanamuodoltaan tarkistettuna säilytettäväksi ja otettavaksi pykälän 1 momenttiin.

TEL:n 10 c §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, jotka selkeyttäisivät eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin asemaa eläkeasiain käsittelyssä ja suhteessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lakiin. Säännöksen mukaan eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin TEL:n 10 c §:n 2 momentin mukaisessa toimessaan antamaan arvioon ei sovellettaisi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ää.

Esityksen mukaan TEL:n 21 e §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että

Lakiosasto

4.12.2003

menettelyvirhe korjattaisiin asiavirheenä ja että ilmeiseen kirjoitus- tai laskuvirheeseen verrattava selvä virhe korjattaisiin kirjoitusvirheen ta-
voin. TEL:n 21 e §:n 3 ja 4 momentit päätöksen korjaamiseen liittyvistä
menettelytavoista ja valitusoikeudesta ehdotetaan kumottavaksi, koska
hallintolaissa on vastaavat säännökset.

Hallitus esittää lisäksi, että hallintolain 60 §:n 1 momentista poiketen
eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätökset voitaisiin antaa asian-
osaiselle tiedoksi postitse tavallisena tiedoksiantona eikä saantitodistus-
ta vastaan. (TEL:n 19 f §)

1.4

Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian
sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

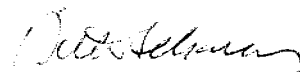
TEL:n ja MEL:n muuttamista koskevien lakiehdotusten voimaantulo-
säännöksen 3 momentin mukaan säädösten vanhentumisajat koskisivat
myös saatavia, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa. Niitä kos-
kevia vanhentumisaikoja laskettaessa otettaisiin huomioon myös ennen
lain voimaantuloa kulunut aika, kuitenkin siten, että kysymyksessä ole-
van saatavan vanhentuminen tapahtuisi aikaisintaan kolmen vuoden
kuluttua lain voimaantulosta, jollei sen vanhentuminen tapahtuisi myös
lain voimaan tullessa voimassa olleiden vanhentumissäännösten mu-
kaan tätä ennen. LEL:n muuttamista koskevan lain voimaantulosään-
nökseen ehdotetaan vastaavanlaista säännöstä aiheettomasti makse-
tun vakuutusmaksun osalta.

2

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys (HE 154/2003 vp) on yleiskirjeen liitteenä. Hallituksen
esityksiä voi tilata sekä suomen- että ruotsinkielisenä Oy Edita Ab:n
asiakaspalvelusta puhelimitse numerosta 020 45005 tai sähköpostitse
osoitteesta asiakaspalvelu.publishing@edita.fi. Hallituksen esitys löytyy
internetistä eduskunnan sivuilta osoitteesta www.eduskunta.fi.

ELÄKETURVAKESKUS

Outi Lehmus

Pia Wilkman

HE 154/2003 vp

**Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisten alojen työ-
eläkelainsäädännön muuttamiseksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja merimieseläkelain kuntoutusta koskevia säännöksiä. Ehdotetut muutokset ovat vähäisiä täsmennyksiä ja teknisiä korjauksia keväällä 2003 hyväksytyihin kuntoutussäännöksiin. Ehdotetaan myös, että ammatillista kuntoutusta hakevalle voidaan antaa ennakkopäätös oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen. Viittaussäännösten kautta työntekijäin eläkelakiin ehdotetut muutokset koskisivat myös taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakia, yrittäjien eläkelakia ja maatalousyrittäjien eläkelakia.

Lisäksi edellä mainittuja lakeja ehdotetaan täydennettäväksi vuoden 2004 alusta voimaan tulevan velan vanhentumisesta annetun lain johdosta. Vakuutusmaksuille, joita ei ole maksuunpantu, aiheuttomasti maksetun etuuden takaisin perimiselle, aiheuttomasti maksetun vakuutusmaksun palauttamiselle ja maksamatta jääneen etuuden saamiselle säädettäisiin kymmenen vuoden vanhentumisaika, jota aikaisemmalta ajalta saamista ei voisi

vaatia. Uutena vanhentumisaikana ehdotetaan säädettäväksi takaisinperintäpäätöksellä vahvistettujen etuussaatavien perintää koskeva viiden vuoden vanhentumisaika, jonka katkaisemisesta alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Samanlaista viiden vuoden vanhentumisaikaa ehdotetaan myös aiheuttomasti maksetun vakuutusmaksun palauttamiselle ja maksamatta jääneen etuuden saamiselle sen jälkeen, kun niitä on edellä mainitun kymmenen vuoden määräajan kuluessa ensimmäisen kerran eläkelätokselta vaadittu.

Edellä mainittuihin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia myös vuoden 2004 alusta voimaan tulevan hallintolain vuoksi. Viittaussäännökset hallintomenettelylakiin kumottaisiin ja muutenkin työeläkeasioiden käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä tarkistettaisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Nykytila ja muutostarve

Kuntoutussäännökset

Yksityisten alojen eläkejärjestelmän kuntoutusta koskevat säännökset uudistettiin 28 päivänä helmikuuta 2003 annetuilla laeilla (188 ja 189/2003), jotka tulevat voimaan vuoden 2004 alusta. Kuntoutuksuudistuksessa muun muassa säädettiin työntekijälle tietyin edellytyksin eläkelaitosta velvoittava oikeus ammatilliseen kuntoutukseen. Nykyisin ammatillisen kuntoutuksen myöntäminen on harkinnanvaraista.

Yksityisten alojen eläkejärjestelmässä valmistaudutaan parhaillaan panemaan täytäntöön vuoden 2005 alusta voimaan tulevia lakeja 634—638/2003. Jotta tämän yksityisten alojen eläkeuudistuksen toimeenpano varmistettaisiin myös vuoden 2004 alusta voimaan tulevien työeläkelakimuutosten osalta, tulisi kuntoutusta koskevaan lainsäädäntöön tehdä eräitä tarkistuksia. Tässä yhteydessä on myös uutena asiana tullut esille, että ammatillista kuntoutusta koskevan järjestelyn toimivuuden kannalta olisi hyvä, jos kuntoutusta hakevalle voitaisiin antaa ennakopäätös kuntoutuksen saamisedellytysten täyttymisestä, vaikka hänelle ei olisikaan vielä tehty valmista kuntoutussuunnitelmaa.

Vanhemmissäännökset

Yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä noudatetaan yleissäädoksenä määräajasta velkomisasiossa ja julkisesta haasteesta velkojille annettua asetusta (32/1868; vanhentumisasetus) ja sen mukaista yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa sellaisiin saattaviin, joiden vanhentumisesta ei ole erityissäännöstä työeläkelaeissa. Vanhentumisaika alkaa saatavan syntymisestä. Perusteettoman edun palautusta koskeva vanhentumisaika alkaa, kun perusteeton etu on saatu tai kun oi-

keutetusti saatu etu osoittautuu myöhemmin perusteettomaksi. Vanhentumisasetuksen mukaan velan vanhentumisen katkaisun seurauksena alkaa kulua uusi kymmenen vuoden mittainen vanhentumisaika. Katkaisutoimi voi olla vapaamuotoinen tai katkaisu voidaan tehdä virallistoimin. Velkavastuu voidaan pysyttää voimassa miten pitkään tahansa katkaisemalla vanhentuminen ennen kuin kymmenen vuotta on kuluunut edellisestä katkaisuhetkestä.

Vanhentumisasetus kumotaan vuoden 2004 alusta voimaan tulevalla velan vanhentumisesta annetulla lailla (728/2003; vanhentumislaki), joka korvaa samalla vanhentumisasetuksen. Vanhentumislaki on luonteeltaan yleislaki. Sitä sovelletaan, jollei muualla laissa ole siitä poikkeavia säännöksiä. Vanhentumislakia ei kuitenkaan sen 1 §:n mukaan sovelleta eläkelainsäädännön nojalla suoritettavaan eläkkeeseen tai muuhun etuuteen eikä eläkevakuutusmaksuihin. Vanhentumislakia sovelletaan muun muassa perusteettoman edun palautukseen. Vanhentumislain säännökset tulevat kuitenkin sovellettavaksi vain, jollei erityislainsäädännöstä muuta johdu.

Vanhentumislain mukainen ensisijainen yleinen vanhentumisaika on kolme vuotta, joka alkaa kulua pääsääntöisesti siitä, kun velka erääntyy maksettavaksi. Laissa on määritelty tilanteet, joissa kolmen vuoden määräaikaa sovelletaan. Perusteettoman etuuden ja aiheettomasti maksetun maksun maksuunpanon vanhentumisaika alkaa siitä, kun etuuden tai maksun suorittaja on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää aiheettomasti maksetusta etuudesta tai maksusta ja niiden saajasta. Vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta sen jälkeen, kun velasta on annettu lainvoimainen tuomio tai muu ulosottoperuste, joka voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio. Yleisen kolmen vuoden vanhentumisajan rinnalla on toissijainen kymmenen vuoden vanhentumisaika, joka alkaa saatavan perusteena olevasta

tapahtumasta. Laissa on myös säännökset siitä, kuinka velan vanhentuminen voidaan katkaista. Myös vanhentumislain mukaan velkavastuu voidaan pitää voimassa miten pitkään tahansa katkaisemalla vanhentuminen ennen kuin edellinen vanhentumisaika on kulunut umpeen.

Ulosottolain muuttamisesta annettu laki (679/2003) tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004. Sen mukaan ulosoton vireilletulo ja täytäntöönpano edellyttävät, että hakijalla on täytäntöönpanokelpoinen ulosotto-peruste, jota koskeva oikeus ei ole lakannut maksun vanhentumisen tai muun syyn vuoksi. Ulosotto-peruste on lain mukaan täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan. Jos ulosotto-perusteessa tarkoitettu velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun, ulosotto-peruste on pääsääntöisesti täytäntöönpanokelpoinen 20 vuoden ajan. Tuomioistuin voi poikkeustapauksissa velkojan kanteesta pidentää määräaika kymmenen vuotta. Täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaisuus merkitsee, että oikeus maksun perimiseen ulosoton kautta menetetään lopullisesti määräajan kuluessa umpeen. Lainmuutos on osittain taannehtiva. Jos ulosotto-peruste on annettu ennen 1 päivää maaliskuuta 1993, täytäntöönpanokelpoisuuden määräaika lasketaan mainitusta päivästä.

Eläkevakuutusmaksun vanhentuminen

Nykyisin ei työntekijäin eläkelaisissa (395/1961; TEL) eikä merimieseläkelaisissa (72/1956; MEL) ole eläkevakuutusmaksusääntävien vanhentumista koskevia säännöksiä. Niiden osalta noudatetaan vanhentumisasetuksen mukaista yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Maksuunpanon tulee tapahtua tämän ajan kuluessa. Saatavan syntymishetkenä pidetään TEL:n mukaisen perusvakuutuksen ehtojen mukaista lopullisen TEL-vakuutusmaksun eräpäivää. Vastaavasti MEL:n mukaisen eläkevakuutusmaksusaatavan syntymishetkenä pidetään merimieseläkeasetuksessa määriteltyä vakuutusmaksun suorituspäivää.

Vanhentumislain voimaantulon myötä TEL:n ja MEL:n nojalla työnantajalta perit-

tävät vakuutusmaksut, joita ei ole maksuunpantu, eivät vanhentuisi lainkaan ilman mainittuihin lakeihin lisättäviä vanhentumissäännöksiä.

Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa (134/1962;LEL) ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa (662/1985; TaEL) säädetään näiden lakien mukaisten eläkevakuutusmaksujen vanhentumisesta. LEL:n 10 §:n 4 momentin ja TaEL:n 8 §:n 1 momentin mukaan näiden lakien mukaista vakuutusmaksua ei saa määrätä muulta ajalta kuin kulumassa olevalta ja viideltä sitä edeltävältä kalenterivuodelta. Työnantajan on suoritettava maksamistaan palkoista vakuutusmaksu viimeistään seuraavan kuukauden 20 päivänä. Edellä mainittu vanhentumisaika luetaan tästä päivästä. Eläkelaitoksen on siis pantava vakuutusmaksu maksuun edellä mainitussa määräajassa.

Yrittäjien eläkelaisissa (468/1969; YEL) ja maatalousyrittäjien eläkelaisissa (467/1969; MYEL) on rajoitettu näiden lakien mukaisen vakuutuksen takautuva ottaminen kolmeen kalenterivuoteen. YEL:n 2 §:n 2 momentin ja MYEL:n 3 §:n 2 momentin perusteella yrittäjä voi ottaa näiden lakien mukaisen vakuutuksen takautuvasti kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kolmelta vuodelta. Jos yrittäjä on laiminlyönyt vakuutuksen ottamisen ja eläketurvakeskus tai, maatalousyrittäjän ollessa kyseessä, maatalousyrittäjien eläkelaitos ottaa sen hänen puolestaan (pakkovakuuttaminen), on takautuva vakuuttaminen tällöinkin rajoitettu YEL:n 12 §:n 2 momentin ja MYEL:n 12 §:n 2 momentin mukaan kolmeen vuoteen. Nämä säännökset merkitsevät käytännössä vastaavaa aikarajoitusta myös vakuutusmaksujen maksuunpanolle.

Vakuutusmaksujen ulosottokelpoisuudesta on säädetty TEL:n 19 §:n 1 momentissa ja MEL:n 8 §:n 2 momentissa, joissa viitataan verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annettuun lakiin (367/1961; veroulosottolaki). Veroulosottolain 11 §:n mukaan saaminen on perittävä maksuvelvolliselta viiden vuoden kuluessa sitä seuranneen vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu, uhalla että oikeus maksun saamiseen on menetetty. Siten tätä vanhen-

tumisaikaa ei voida katkaista. Eläkelaitoksen on perittävä maksuunpantu vakuutusmaksu veroulosottolain 11 §:n mukaisessa määräajassa. Jos eläkelaitos ei pysty tässä ajassa perimään vakuutusmaksua, on oikeus maksun saamiseen menetetty. Tätä vanhentumisaikaa on pidetty niin ehdottomana, ettei eläkelaitos ole sen jälkeen myöskään voinut käyttää vanhentunutta saatavaa kuittaamiseen.

LEL:n 10 §:n 4 momentissa ja TaEL:n 8 §:n 1 momentissa on viittaus veroulosottolakiin, mistä johtuu, että maksuunpannun vakuutusmaksun on katsottu vanhenevan veroulosottolain 11 §:n mukaisessa viiden vuoden ajassa kuten TEL:n ja MEL:n mukaiset eläkevakuutusmaksut.

YEL:n 12 §:n 6 momentissa ja MYEL:n 12 §:n 5 momentissa on vastaavasti säädetty, että vakuutusmaksut on perittävä yrittäjältä viimeistään maksuunpanovuotta välittömästi seuraavan viiden kalenterivuoden kuluessa.

YEL:n 17 §:n 1 momentissa ja MYEL:n 19 §:n 1 momentissa on myös viitattu TEL:n 19 §:n 1 momenttiin, jonka perusteella eläkelaitoksen määräämä maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä.

Perusteettoman edun palautuksen vanhentuminen

Tässä perusteettoman edun palautuksella tarkoitetaan aiheettomasti maksetun eläkkeen tai muun etuuden perimistä takaisin ja aiheettomasti maksettujen eläkevakuutusmaksujen palauttamista.

Etuuden aiheeton maksaminen voi johtua monesta syystä. Liikamaksu voi syntyä asiakkaasta johtuvasta syystä, etuuden käsittelystä tai muusta seikasta, johon asiakas tai eläkelaitos ei voi vaikuttaa. Yksityisten alojen työeläkelakien mukaan aiheettomasti maksettu etuus on lähtökohtaisesti perittävä takaisin. Laissa tarkemmin säädettyissä tilanteissa takaisinperinnästä voidaan kuitenkin osaksi tai kokonaan luopua. Jotta aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperiminen olisi mahdollista, virheellisen etuuspäätöksen tilalle on ensin annettava uusi muutettu etuuspäätös, jonka perusteella vasta takaisinperintäpäätös voidaan tehdä. Jollei etuudensaaja anna suostumustaan virheellisen etuuspää-

töksen muuttamiseen vahingokseen, sen poistamista on haettava ensin vakuutusoi-keudelta.

Nykyisin TEL:n, MEL:n, LEL:n, TaEL:n, YEL:n tai MYEL:n perusteella aiheettomasti maksetun eläkkeen tai muun etuuden takaisinperinnässä noudatetaan vanhentumisasetuksen yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa, joka alkaa kuluu erikseen jokaisen etuuserän osalta sen maksamishetkestä lukien. Aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnän takarajaksi muodostuu kuitenkin käytännössä usein viisi vuotta, koska vakuutusoi-keus on vain erittäin painavista syistä poistanut virheellisen päätöksen, jonka antamisesta on kulunut yli viisi vuotta. Jos hakija on esimerkiksi tahallisesti salannut päätökseen olennaisesti vaikuttavia tietoja, poistopäätös on voitu tehdä kymmenen vuoden yleisen vanhentumisaajan puitteissa.

Yksityisten alojen eläkelakien mukaiseen takaisinperintään ei ole aiheellista soveltaa vanhentumislain mukaista kolmen vuoden yleistä vanhentumisaikaa, vaan yksityisten alojen eläkelaeissa olisi tarpeen säätää erikseen aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperimisen määräaika ja erikseen takaisinperintäsaatavan vanhentumisaika. Monivaiheisen takaisinperintäprosessin aikana ei ole aiheellista erikseen muistuttaa etuudensaajaa aiheettomasti maksetusta etuudesta vanhentumisen katkaisemiseksi, koska vasta takaisinperintäpäätöstä tehtäessä harkitaan takaisinperinnän kohtuullisuutta ja takaisinperintäpäätöksellä vahvistetaan, mikä takaisinperittävä määrä on. Erilliset katkaisutoimet tulevat ajankohtaiseksi vasta takaisinperintäpäätöksen antamisen jälkeen.

Lainvoimainen takaisinperintäpäätös saadaan TEL:n 21 b §:n 2 momentin perusteella panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio. Se on siten ulosottolaissa (37/1895) tarkoitettu ulosotto-peruste, jonka perusteella eläkelaitos voi hakea suoraan saatavansa ulosmittausta siten kuin ulosottolaissa säädetään.

Eläkelaitos voi periä takaisin aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä.

Maaliskuun alusta 2004 voimaan tuleva ulosottolain muutos merkitsee, ettei täytäntöönpanokelpoista takaisinperittävää saatavaa

voida nykyiseen tapaan periä ulosottoiteise kuinka kauan tahansa. Ulosottoeruste on lain pääsäännön mukaan täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan. Saatava, jota koskeva takaisinperintäpäätös on tullut lainvoimaiseksi 1 päivänä maaliskuuta 1993 tai sitä ennen, vapautuu ulosotosta 1 päivänä maaliskuuta 2008.

Yksityisten alojen eläkelakien nojalla suoritettu vakuutusmaksu voi olla aiheettomasti maksettu esimerkiksi siitä syystä, että työnantaja on maksanut sitä liian suurena tai liian pitkältä ajalta tai henkilö on maksanut YEL:n mukaisia vakuutusmaksuja ja myöhemmin hänen todetaankin olleen työsuhhteessa. Työnantajan tai yrittäjän virheellisesti maksaman eläkevakuutusmaksun palauttamisen vanhentuminen määräytyy vanhentumisasetuksen yleisen kymmenen vuoden vanhentumisaajan mukaisesti. Vanhentumisaika alkaa kulua kunkin vakuutusmaksuerän suorittamispäivästä lukien. Vanhentuminen voidaan katkaista vapaamuotoisesti, minkä jälkeen alkaa kulua uusi kymmenen vuoden vanhentumisaika.

Eläkevakuutusmaksun aiheettomuus käy usein ilmi vasta pitkän ajan kuluttua. Näin on varsinkin tilanteissa, joissa on epäselvää, onko työ tehty työsuhhteessa vai yrittäjäasemassa.

TEL:n 15 b §:ssä, LEL:n 10 b §:ssä ja TaEL:n 8 a §:ssä säädetään virheellisen vakuuttamisen oikaisusta. Virheellinen eläkejärjestely oikaistaan oikean lain mukaiseksi sitä vuotta välittömästi edeltäneen kalenterivuoden alusta, jona eläkelaitos on ilmoittanut oikaisusta työnantajalle. Tätä aikaisemmalta ajalta virheellinen eläkejärjestely jää voimaan kuitenkin niin, että työntekijä saa tältäkin ajalta eläkkeensä oikean lain mukaan. Nämä säännökset rajoittavat aikaa, jolta työnantajalle voidaan palauttaa hänen väärän lain mukaan maksamia eläkevakuutusmaksuja.

Päätökseen perustuvan etuuden saamisen vanhentuminen

Eläkepäätökseen perustuva saaminen on voinut syntyä esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa henkilölle myönnettyä etuutta, yleensä eläkettä, on maksettu jostain syystä

määrältään liian pienenä. Tällöin esimerkiksi yhteensovitusperuste on voitu valita virheellisesti. Joissain harvinaisissa tilanteissa eläke-erä on voinut jäädä kokonaan maksamatta eläkepäätöksen antamisen jälkeen. Syynä on saattanut olla esimerkiksi eläkkeen maksamisessa tapahtunut virhe.

Nykyisin eläkepäätöksen antamisen jälkeen esimerkiksi määrältään liian pienenä maksettu eläke-erä vanhenee vanhentumisasetuksen mukaisesti yleisessä kymmenen vuoden vanhentumisajassa. Vanhentumisaika alkaa kulua erikseen jokaisen eläke-erän osalta sen maksamishetkestä lukien. Etuuden saamisen vanhentuminen voidaan katkaista vapaamuotoisesti, minkä jälkeen alkaa kulua uusi kymmenen vuoden vanhentumisaika.

Päätökseen perustuvan etuussaamisen vanhentuminen ei ole ollut esteenä sille, että eläkelaitos on vanhentumisesta huolimatta oma-aloitteisesti maksanut suorittamatta jääneen etuuden asianosaiselle.

Julkisen hallintotehtävän hoitaminen

Vuoden 2004 alusta voimaan tuleva hallintolaki (434/2003) on hallinnon toimintaa sääntelevä yleislaki, jossa säädetään hyvän hallinnon perusteista ja hallintoasioissa noudatettavasta menettelystä. Hallintolaki korvaa siinä kumottujen hallintomenettelylain (598/1982), asiakirjain lähettämisestä annetun lain (74/1954) ja tiedoksiannosta hallintoasioissa annetun lain (232/1966) säännökset. Hallintolakiin on pyritty kokoamaan hallintoasian käsittelyssä noudatettavat menettelysäännökset sekä hallinnon palvelujen laadun vähimmäisvaatimukset mahdollisimman kattavasti siten, ettei muuhun lainsäädäntöön tarvitsisi ottaa samaa asiaa koskevia säännöksiä. Muussa laissa ei myöskään tulisi tarpeettomasti viitata hallintolain säännöksiin.

Hallintolakia on pääsäännön mukaan noudatettava kaikentyyppisten julkisen hallintotehtävien hoitamisessa sekä hallintoasioiden vireillepanoon, käsittelyyn ja tiedoksiantoon liittyvässä menettelyssä. Hallintolain 2 pykälän nojalla se tulee suoraan sovellettavaksi myös yksityisten alojen eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen toimintaan niiden julkisen hallintotehtävän hoitamisen osalta, jollei erikseen toisin säädetä. Hallintolakia koske-

van hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 29/2002 vp) mukaan eri hallinnonaloilla on selvitettävä tarpeet ja mahdollisuudet yhteensovittaa erityislainsäädäntöä hallintolain kanssa siten, että tarve poiketa hallintolain säännöksistä jää mahdollisimman vähäiseksi. Hallintolain 5 §:n mukaan, jos muussa laissa on hallintolaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan hallintolain asemasta.

Nykyisin yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä sovelletaan TEL:n 10 c §:n 1 momentissa ja MEL:n 2 a §:n 1 momentissa hallintomenettelylakiin olevien viittaussäännösten perusteella soveltuvin osin hallintomenettelylain periaatteita. Valtaosa hallintomenettelylain säännöksistä on otettu hallintolakiin samansisältöisinä. Joidenkin hallintomenettelylain säännösten sanamuotoa on hallintolakiin siirtämisen yhteydessä täsmennetty ja hallintolaki sisältää myös joitakin aivan uusia säännöksiä. Yksityisten alojen eläkeaiessa on eräitä asianosaisen puhevaltaa ja kuulemista koskevia säännöksiä. Myös esteellisyydestä on yksi erityissäännös. Lisäksi on omat säännöksensä siitä, kuinka asian selvittämisvelvollisuus jakautuu viranomaisen ja asianosaisen kesken sekä päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta ja päätöksen tiedoksi antamisesta.

Uuden hallintolain voimaantulon myötä on tarkistettava, mitkä edellä mainitusta työeläkelakien säännöksistä tulee kumota, muuttaa tai säilyttää entisellään taikka onko tarpeen lisätä joitakin uusia erityissäännöksiä. Tällöin tulee ottaa huomioon muun muassa perustuslain vaatimukset ja hallintolain tavoite hyvästä hallinnosta. Perustuslain vaatimusten osalta keskeiset säännökset ovat perustuslain 19 §, 80 §:n 1 momentti ja 21 §. Hallintolain tavoitteiden osalta keskeinen tavoite on, että hallintolakia noudatettaisiin hallinnon yleislakina kaikenlaisien julkisten hallintotehtävien hoitamisessa sekä hallintoasioiden vireillepanoon, käsittelyyn ja tiedoksiantoon liittyvässä menettelyssä ja että muuhun lainsäädäntöön sisältyviä yksittäisiä säännöksiä voitaisiin mahdollisimman laajasti kumota tarpeettomina. Hallintolaissa säädstasoa koskevaa vaatimusta määrittää lain 5 §, jonka mukaan hallintolaista voidaan poiketa vain laintasoin säännöksiin.

Esteellisyys

Hallintolain 28 §:ssä on lueteltu hallintolain mukaiset esteellisyysperusteet. Yksityisten alojen eläkelaitokset ja eläketurvakeskus ovat lain nojalla velvolliset hoitamaan yksityisten alojen eläkelakien täytäntöönpanoon kuuluvia tehtäviä. Näissä tehtävissä eläkelaitoksen toimihenkilöt ja hallituksen jäsenet joutuvat käsittelemään ja ratkaisemaan eläkelaitoksen kanssa eläkevakuutus sopimuksen tehneen työnantajan ja tämän työntekijöiden asioita. Näin on myös yrittäjäeläkevakuutuksen ottaneen yrittäjän osalta. Hallintolain 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa olevat palvelu- ja toimeksiantosuhdetta ja hallituksen jäsenyyttä koskevat esteellisyyssäännökset ovat ongelmallisia eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen toimihenkilön ja hallituksen jäsenen osallistuessa yksittäisen asian käsittelyyn.

TEL:n 10 c §:n 2 momentin mukaan eläkelaitoksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi hallintomenettelylaissa säädetyn estämättä käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää tai yrittäjää. MEL:ssa on merimieseläkekassan toimihenkilön ja hallituksen jäsenen osalta vastaavanlainen säännös. Jotta yksityisten alojen eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen niille laissa määrättyjen tehtävien hoitaminen yksittäisten asioiden käsittelyn osalta ei vaarantuisi, TEL:ssa ja MEL:ssa tarvitaan jatkossakin edellä mainittuja henkilöitä koskeva erityissäännös esteellisyydestä.

Puhevalta

Hallintolain 14 §:n 1 momentin mukaan vajaavaltaisella on oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemansa tuloa tai varallisuutta. Vastaavanlainen säännös on muun muassa holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999; holhoustoimilaki). Holhoustoimilain voimaan tullessa työeläkejärjestelmässä pidettiin tärkeänä, ettei alle 15-vuotias voisi käyttää puhevaltaa työeläkettään koskevassa asiassa. Tämän vuoksi TEL:iin otettiin säännös, jonka mukaan alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää yk-

sinomaan hänen edunvalvojansa. Eläketurvakeskuksen rekistereiden mukaan tällä hetkellä ei kuitenkaan ole maksussa yhtään alle 15-vuotiaalle maksettavaa, hänen omaan työhönsä perustuvaa eläkettä. Kun lisäksi vuoden 2005 alusta alkaen vain 18 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat työntekijät voivat olla TEL-vakuutettuja, ei nykyisellä alle 15-vuotiaita koskevalla hallintolaista poikkeavalla puhevallan rajoituksella ole enää asiallista merkitystä.

TEL:n 19 b §:n 1 momentissa, joka koskee eläkkeen hakemista tilanteissa, joissa asianosainen ei iän, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi itse kykene hakemaan eläkettä tai hoitamaan asiaansa, on myös hallintolaista poikkeava puhevallan käyttöä koskeva säännös. Sen nojalla yksityisten alojen eläkejärjestelmässä puhevaltaa voi käyttää muun muassa eläkelaitoksen hyväksymä asianosaisen lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä. Säännös on otettu lakiin asianosaisen etua ajatellen. Se on asianosaisen edun vuoksi edelleen aiheellista säilyttää TEL:ssä, koska hallintolaissa on rajoitetumpi puhevallan käyttäjien piiri.

Kuuleminen

Hallintolain 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta, sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolaissa on erikseen mainittu, milloin asian saa ratkaista kuulematta. Kuuleminen voidaan jättää toimittamatta esimerkiksi silloin, kun se on ilmeisen tarpeetonta.

TEL:n 10 c §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Työeläkejärjestelmässä asianosaista kuullaan aina, kun ratkaistaan hänen oikeuttaan, etuuttaan tai velvollisuuttaan koskevaa asiaa. Yleensä asian käsittely alkaa asianosaisen hakemuksesta. Hakemuslomakkeella asianosainen on ilmaissut kantansa ja yleensä hänellä on tieto niistä asiakirjoista, joiden perusteella ratkaisu tehdään. Mahdollisista lääkärinlausunnoista asianosaisella on tavallisesti tieto jo hakemusta jättäessään.

Käsittelyn aikana saadut, muutkin kuin asianosaisen itsensä toimittamat lisäselvitykset, perustuvat useimmiten asianosaisen tahdonilmaukseen. Virallisiasiakirjat, kuten verotusasiakirjat, joita eläke- ja eläkevakuutusasian käsittelyssä joudutaan hankkimaan, perustuvat tavallisesti asianosaisen omiin ilmoituksiin, joten hänellä on tavallisesti tieto niiden sisällöstä. Siten työeläkejärjestelmässä tarve kuulla asianosaista hakemuksen jättämisen jälkeen erikseen on käytännössä hyvin vähäistä. Edellä olevan perusteella sekä perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen asianosaisen kuulemisen merkitystä korostavat säännökset huomioon ottaen yksityisten alojen eläkelaeissa ei ole aiheellista säilyttää hallintolaista poikkeavaa kuulemissäännöstä.

Asian selvittämiselvöllisyys

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset. Asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Hänen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen.

Hallintolain selvittämiselvöllisyydessä lähtökohtana on, että velvoittavien hallintopäätösten kohdalla selvitysvastuu on pääsääntöisesti viranomaisella ja edunsoovien päätösten osalta asianosaisella itsellään.

Työeläkelaeissa, jotka sääntelevät omalta osaltaan pakollista sosiaalivakuutusta, on erityissäännöksiä selvityselvöllisyyden jakautumisesta asianosaisen ja eläkelaitoksen kesken, esimerkiksi TEL:n 7 d ja 10 a § ja MEL:n 17 a §. Säännökset korostavat asianosaisen selvittämiselvöllisyyttä. Mainituissa lainkohdissa on kysymys edunsoovista päätöksistä, jolloin asianosaisella on intressi asian selvittämiseen. Sosiaalivakuutuksessa on muutenkin tavallista, että asianosaiselle on asetettu erityissäännöksiin velvollisuus omaaloitteisesti ilmoittaa etuuden myöntämiseen tarvittavat tiedot ja etuuden maksamiseen vaikuttavat tiedot.

Yksityisten alojen eläkejärjestelmä on kollektiiviseen vastuuseen perustuva lakisääteinen sosiaalivakuutusjärjestelmä, joka rahoite-

taan pääosin työnantajilta, työntekijöiltä ja yrittäjiltä perittävien vakuutusmaksuin. Siksi on tärkeää, että sen nojalla perittävät vakuutusmaksut ja myönnettävät etuudet voitaisiin vahvistaa mahdollisimman oikeiden tietojen perusteella. Laissa pitää olla riittävän yksityiskohtaiset säännökset selvittämismenettelysuuden jakautumisesta asianosaisen ja eläkelaitoksen kesken ja selvittämismenettelysuuden laiminlyönnin seurauksista. Yksityisten alojen eläkelakien asian selvittämismenettelysuutta koskevissa voimassa olevissa säännöksissä tämä on otettu huomioon. Ne ovat huomattavasti yksityiskohtaisemmat kuin hallintolain säännökset. Asian selvittämismenettelysuutta koskevat säännökset on tarpeen säilyttää edelleenkin yksityisten alojen työeläkelaeissa.

Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

Hallintolain 50 ja 51 §:ssä säädetään asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. Hallintolain mukaan päätöksessä olevan asiavirheen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää hänen suostumustaan. Suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Päätöksessä olevan ilmeisen kirjoitusvirheen osalta lähtökohtana on, että virhe on korjattava. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata asianosaisen vahingoksi, jos se johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen eikä virhe ole aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Yksityisten alojen eläkelakien mukaan päätöksessä olevaa asiavirhettä ei saa missään tilanteessa korjata asianosaisen vahingoksi, jollei hän ole antanut korjaamiseen suostumustaan. Myöskään ilmeistä kirjoitusvirhettä, joka johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen, ei saa missään tilanteessa korjata. Siten yksityisten alojen eläkelaeissa on hallintolain säännöksiä rajoitetumpi mahdollisuus korjata päätöksessä oleva asia- tai kirjoitusvirhe henkilön vahingoksi.

Hallintolain 6 §:ssä nimenomaisesti säädetty luottamuksensuojat asettaa erityisen suuria vaatimuksia eläkevakuutusta hoitavan viranomaisen toiminnalle. Eläkeasioiden vaikeaselkoisuuden vuoksi virheen ilmeisyys ja asianosaisen myötävaikutus virheen syntymi-

seen on usein tulkinnanvaraista. Siksi yksityisten alojen eläkelaeissa olisi aiheellista säilyttää hallintolakia tiukempi sääntely virheen korjaamisesta asianosaisen vahingoksi.

Päätöksen tiedoksianto

Hallintolain 59 §:n mukaan tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle. Lain 60 §:n mukaan todisteellinen tiedoksianto toimitetaan pääsääntöisesti postitse saantitodistusta vastaan. Tiedoksianto on toimitettava perille saantitodistusta vastaan, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Hallintolain perustelujen mukaan velvoittavia päätöksiä ovat kaikki sellaiset päätökset, joissa asetetaan jokin toiminnallinen velvoite, esimerkiksi maksuvelvoite. Todisteellista tiedoksiantotapaa perustellaan henkilön mahdollisuudella reagoida mahdollisen määräajan kuluessa.

Yksityisten alojen eläkelakien nojalla annetut päätökset toimitetaan asianosaiselle tiedoksi postitse. Työeläkelaitosten päätökset ovat aina henkilökohtaisia. Etuutta koskevassa päätöksessä on aina päätöksen antopäivä ja valitusosoitus. Määräajan kuluminen voidaan valituksen osalta arvioida tarvittaessa uudelleen, jos asiassa esitetään riittävä selvitys siitä, ettei päätöstä ole saatu tiedoksi seitsemän päivän kuluessa sen postituspäivästä.

Yksityisten alojen eläkelaitokset antavat tuhansia massaluonteisia velvoittavia päätöksiä vuosittain, kuten pakkovakuutuspäätöksiä ja vakuutusmaksujen maksuunpanoja. Tällaiset päätökset ja maksuunpanot perustuvat asianosaisen toimintaan ja siihen liittyviin lakisääteisiin velvoitteisiin. Näiden ja takaisinperintäpäätösten toimittaminen perille saantitodistusta vastaan merkitsisi eläkelaitosten työmäärän ja hallintokustannusten lisääntymistä ja käsittelyn hidastumista. Siten yksityisten alojen eläkejärjestelmän toimivuuden kannalta on tarkoituksenmukaista, että myös velvoittavat päätökset voitaisiin lähettää jatkossakin tavallisena tiedoksiantona postitse kirjeellä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kuntoutussäännökset

TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään ajankohdasta, jolloin hakijalla on otettava ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus. Esityksessä ehdotetaan, että tätä ajankohtaa nimitettäisiin laissa kuntoutustapahtumapäiväksi. Lisäksi ehdotetaan, että kuntoutustapahtumapäivä olisi kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan poikkeuksellisesti kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai laissa tarkemmin säädetävin edellytyksin sairausvakuutuslain mukainen ensimmäinen sairaslomapäivä.

TEL:n 19 e §:ään ehdotetaan otettavaksi säännös ennakkopäätöksen antamisesta kuntoutuksen hakijalle ja ennakkopäätöksen sitovuudesta. Ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta yhdeksän kuukautta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena on lisätä ammatillisen kuntoutuksen toimivuutta.

Kuntoutusrahan määrittely ehdotetaan selvyyden vuoksi muutettavaksi entiselleen. Tällöin täyden kuntoutusrahan suuruus olisi peruseläkkeiden yhteensovitun työkyvyttömyyseläkkeen määrä korotettuna 33 prosentilla. Osakuntoutusraha olisi puolet täyden kuntoutusrahan määrästä. Esityksessä ehdotetaan eräitä muitakin, lähinnä teknisiä tarkistuksia kuntoutusta koskeviin säännöksiin.

Nämä TEL:iin ehdotetut muutokset koskivat viittaussäännösten kautta myös muita yksityisten alojen eläkelakeja paitsi MEL:ia, joten MEL:iin ehdotetaan tehtäväksi samantyyppiset muutokset kuin TEL:iin.

Vanhentumissäännökset

Ehdotetuilla vanhentumissäännöksillä on tarkoitus täyttää se lainsäädännöllinen aukko, joka muuten syntyisi yksityisten alojen eläkejärjestelmään vanhentumislain voimaan tullessa.

Sosiaalivakuutuksessa, johon myös lakisäänteinen työeläkejärjestelmä kuuluu, on kysymys pakollisesta sosiaaliturvasta, jossa jär-

jestelmän toimenpanijoiden on annettava etuudenhakijalle se etuus, joka hänelle lain mukaan kuuluu. Työeläkejärjestelmän vakuutusmaksut ovat myös pakollisia. Tämän ja työeläkejärjestelmään kuuluvan kollektiivisen vastuun vuoksi on erityisen tärkeää, että etuus maksetaan oikein perustein ja oikean suuruisena sille, jolle se kuuluu, ja vakuutusmaksut saadaan perityksi oikein vakuutusvelvolliselta. Siten työeläkejärjestelmässä etuus- ja vakuutusmaksusaatavien peruste on aivan toisenlainen kuin yksityisoikeudellisissa velkasuhteissa, jotka perustuvat vapaaehtoihin oikeustoimiin. Tästä syystä työeläkejärjestelmässä on eräiltä osin perusteltua säilyttää, uudesta vanhentumislaista poiketen, nykyisin jo noudatettu kymmenen vuoden vanhentumisaika.

Vakuutusmaksut

TEL:iin ja MEL:iin ehdotetaan lisättäväksi eläkevakuutusmaksun, jota ei ole maksuunpantu, vanhentumista koskevat säännökset. Vanhentumisaika olisi kymmenen vuotta, joka alkaisi kulua vakuutusmaksun syntymisestä lukien ja jonka voisi katkaista vain vakuutusmaksun maksuunpanolla. Ehdotettu vanhentumisaika vastaisi TEL- ja MEL-vakuutusmaksun maksuunpanossa nykyisin jo noudatettua kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

TEL- ja MEL-vakuutuksen ilmoitusliikenteen jälkikäteisydestä johtuu, että vie vuodesta kahteen vuoteen ennen kuin eläkeläitöksen tai eläketurvakeskuksen on edes mahdollista reagoida virheellisiin tietoihin tai vakuutusmaksujen laiminlyöntiin. Liian lyhyt vanhentumisaika saattaisi myös houkutella vakuutusmaksun välttämisyrittäisiin. Työntekijän eläketurva jää yhteisvastuullisesti muiden työnantajien kustannettavaksi, jos vakuutusmaksut on laiminlyöty. Siten on perusteltua, että eläkevakuutusmaksun maksuunpanoaika on riittävän pitkä, jotta maksu saataisiin perittyä työntekijän omalta työnantajalta.

TEL:n ja MEL:n nojalla maksuunpannun vakuutusmaksun vanhentumisaika säilyisi edelleen veroulosottolain mukaisena viitenä vuotena.

LEL:n ja TaEL:n vakuutusmaksun vanhen-

tumissäännöksiä ei ole tarpeen tässä yhteydessä muuttaa. Tarkoituksena on, että TEL, LEL ja TaEL yhdistetään lähivuosina yhdeksi eläkelajiksi. Tässä yhteydessä myös mainittujen lakien vakuutusmaksujen eri pituiset vanhentumisaajat tulevat yhtenäistettäväksi.

YEL:n ja MYEL:n mukaiset järjestelmät ovat toimineet hyvin nykyisillä vanhentumissäännöksillä, joten näihin lakeihin ei ehdoteta muutoksia. Yrittäjäeläkelakien mukaisten vakuutusmaksujen lyhyempi vanhenemisaika on sikäläkin perusteltu, että yrittäjän laiminlyödessä eläkevakuutusmaksujensa maksamisen, vahinko jää pääsääntöisesti hänelle itselleen karttumattomana eläkkeenä.

Aiheettomasti maksettu etuus, aiheettomasti maksettu vakuutusmaksu ja maksamatta jäänyt etuus

TEL:iin ja MEL:iin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla säilytettäisiin nykyisin noudatettu kymmenen vuoden vanhentumisaika sekä aiheettomasti maksetun eläkkeen tai muun etuuden takaisinperinnässä että vaadittaessa eläkelaitokselta työnantajan tai yrittäjän aiheettomasti maksamia eläkevakuutusmaksuja tai päätökseen perustuvaa maksamatta jäänyttä etuutta. Tämän kymmenen vuoden vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaisi kulua nykyisin noudatetun kymmenen vuoden sijasta uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Nämä TEL:iin ehdotetut säännökset tulisivat sovellettaviksi MEL:ia lukuun ottamatta muissakin yksityisten alojen eläkelajeissa kuitenkin siten, että LEL:iin lisättäisiin aiheettomasti maksettujen eläkevakuutusmaksujen palautuksen vanhentumisesta samansisältöinen säännös kuin TEL:iin ja MEL:iin.

Ehdotettujen säännösten mukaan kymmenen vuoden vanhentumisaika alkaisi kulua saatavan syntymisestä kuten nykyisinkin. Näin ollen työnantajan tai yrittäjän virheellisesti maksaman eläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentumisaika alkaisi kulua kunkin virheellisesti suoritettujen vakuutusmaksuerän maksupäivästä lukien. Aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnän ja päätökseen perustuvan maksamatta jääneen etuuden vanhentumisaika alkaisi puolestaan kulua jokaisen etuuserän osalta sen maksamispäiväs-

tä lukien.

Aiheettomasti maksetun etuuden osalta ehdotettu kymmenen vuoden määräaika katkeaisi vain takaisinperintäpäätöksen antamisella. Muissa tilanteissa vanhentuminen katkeaa siten kuin vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Sen jälkeen, kun kymmenen vuoden vanhentumisaika on katkaistu, alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika, joka myös voidaan katkaista vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Julkisen hallintotehtävän hoitaminen

Ehdotetuissa muutoksissa on lähtökohtana, että eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen julkisen hallintotehtävän hoitamiseen sovellettaisiin hallintolakia, jollei hallintolaista poikkeavaan sääntelyyn ole yksityisten alojen eläkelajeissa erityisestä syystä.

TEL:n 10 c §:n 1 momentissa olevat viittaussäännökset hallintomenettelylakiin ja erityissäännökset alle 15-vuotiaan asianosaisen puhevallasta ja asianosaisen kuulemisesta ehdotetaan korvattavaksi hallintolain säännöksillä.

TEL:n 19 b §:n 1 momentissa oleva puhevallan käyttöä koskeva erityissäännös eläkkeen hakemisen ja hoitamisen osalta on eläkkeenhakijan edun vuoksi syytä säilyttää edelleen TEL:ssä.

TEL:n 10 c §:n 2 momentissa oleva esteellisyyssäännös ehdotetaan sanamuodoiltaan tarkistettuna säilytettäväksi TEL:ssä. Tämä on tärkeää yksityisten alojen eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

TEL:n 21 e §:n 1 ja 2 momentissa olevia säännöksiä asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta ehdotetaan täydennettäväksi siten, että menettelyvirhe on myös säännöksessä tarkoitettu asiavirhe ja että ilmeiseen kirjoitus- tai laskuvirheeseen verrattava selvä virhe olisi säännöksessä tarkoitettu kirjoitusvirhe. Tämä muutos vastaisi hallintolakia. Muilta osin mainitut lainkohdat säilyisivät asiasisällöltään entisellään, joten niissä säilyisi hallintolain säännöksiä rajoitetumpi mahdollisuus korjata päätöksessä oleva virhe asianosaisen vahingoksi. Pykälän 3 ja 4 momenttia vastaavat säännökset on hallintolaissa, joten ne ehdotetaan kumottavaksi.

Yksityisten alojen eläkejärjestelmässä noudatetun käytännön mukaan eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätökset on toimitettu asianosaiselle postitse tavallisena tiedoksiantona. Eläkejärjestelmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että näin voidaan menetellä jatkossakin myös velvoittavien päätösten osalta. TEL:n 19 f §:ään ehdotetaan selvyysvuoksi lisättäväksi asiasta säännös.

TEL:iin ehdotetut muutokset koskisivat viittaussäännösten kautta muitakin yksityisten alojen eläkelakeja lukuun ottamatta MEL:ia, johon ehdotetaan tehtäväksi soveltuvin osin samanlaiset muutokset kuin TEL:iin.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä eläketurvakeskuksen ja merimieseläkekassan kanssa. Asian on valmistelun aikana kuultu oikeus-

ministeriötä ehdotettujen vanhentumissäännösten ja hallintolaista poikkeavien erityissäännösten osalta. Asian valmistelun aikana on myös kuultu asian kannalta keskeisinä työmarkkinaosapuolina Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliittoa, Palvelutyönantajat ry:tä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:tä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:tä ja AKAVA ry:tä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnassa on jo käsiteltävänä hallituksen esitys viimeistä eläkelaitosta koskevien säännösten tarkistamiseksi ja tietosuojaa koskevien säännösten säätämiseksi pysyväksi lainsäädännöksi (HE 85/2003 vp). Siinä ehdotetaan muun muassa TEL:n 4 §:n 6 momentin sekä 18 ja 19 §:n, LEL:n 10 ja 13 a §:n, MYEL:n 19 §:n 1 momentin ja YEL:n 17 §:n 1 momentin muuttamista. Nyt annetussa hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia samoihin lainkohtiin. Näissä ehdotuksissa on otettu huomioon myös edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

4 §. Pykälän 6 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutustuen suorittamisesta ja lakkauttamisesta. Eduskunnassa on jo parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys (HE 85/2003 vp), jossa momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttämisestä. Tämän lisäksi momenttiin ehdotetaan nyt lisättäväksi säännös, jonka mukaan kuntoutusraha tai kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa samasta syystä kuin kuntoutustuki eli silloin, kun näiden etuuksien saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta. Lisäksi säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voitaisiin lakkauttaa myös silloin, kun niiden saaja ilman pätevää syytä keskeyttää ammatillisen kuntoutuksen. Pätevänä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi työkyvyttömyyttä aiheuttaneen sairauden pahenemista tai uutta työkyvyttömyyttä aiheuttavaa sairautta. Myös kuntoutustuen tai kuntoutusrahan saajan olosuhteissa tapahtunut muutos, esimerkiksi omaisen vakava sairastuminen, voisi olla pätevä syy kuntoutuksen keskeyttämiseen.

4 h §. Pykälässä säädetään ammatillisesta kuntoutuksesta. Ammatillisen kuntoutuksen myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on tulevan ajan oikeus. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään ajankohdasta, jolloin hakijalla on oltava tämä tulevan ajan oikeus. Lainkohtaan ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että kysymyksessä olevaa ajankohtaa nimitetään kuntoutustapahtumapäiväksi. Lainkohtaa täsmennettäisiin myös siten, että kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan poikkeuksellisesti kuntoutustoimenpiteen jo alettua. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin sairausvakuutuslain

mukaisen sairausloman ensimmäinen päivä silloin, jos hakija on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa. Tällöin kuntoutustapahtumapäivä olisi sama kuin mahdollisesti myöhemmin myönnettäväksi tulevan työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumapäivä.

4 i §. Pykälän 2 momentissa säädetään kuntoutusrahan määrästä. Vuoden 2004 alusta voimaan tulevaksi säädettyssä lainmuutoksessa 188/2003 kuntoutusrahan määrittelyä on muutettu siten, että kuntoutusraha on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen ja sen lisäksi maksetaan kuntoutuskorotus. Kuntoutusrahan määrittelyä täsmennetään siten, että kuntoutusrahan suuruus on yhteensoviteitujen työkyvyttömyyseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla. Tämä määrittely on työeläkejärjestelmässä vakiintunut eikä se asiallisesti vaikuttaisi kuntoutujalla maksettavan etuuden määrään. Lisäksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdassa mainittua 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ajankohtaa nimitettäisiin kuntoutustapahtumapäiväksi.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös säännös siitä, jos hakijan 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, kuntoutusrahan määrä laskettaisiin siten kuin hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävänä päivänä. Tällä estetään se, että kuntoutuksen järjestäjäksi tulisi muu eläkelaitos kuin se, joka on vakuuttanut työntekijän tulevan ajan työskentelyn. Tulevan ajan oikeus määriteltäisiin kuitenkin 4 h §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti.

Pykälän 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että osakuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa säädetyn täyden kuntoutusrahan määrästä. Muutos ei vaikuttaisi osakuntoutusrahan suuruuteen.

4 j §. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei kuntoutusrahan lisäksi makseta kuntoutuskorotusta.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että myös kuntoutusavustuksesta ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään ja että myös kuntoutusavustusta voidaan maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

4 k §. Pykälässä säädetään kuntoutusavustuksesta. Edellä 4 i ja 4 j §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi pykälän 1 ja 2 momentin sanamuotoja ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että niistä selkeästi ilmenee kuntoutusavustuksen suuruus. Kuntoutusavustus on kuten nykyisinkin työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta.

8 b §. Pykälän 1 momentissa säädetään muun muassa eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta tai koulutuksesta. Tämä säännös ehdotetaan poistettavaksi, koska asiasta säädettäisiin ehdotetussa 4 §:n 6 momentissa. Momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana myös maininta ”hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimus- tai kuntoutustoimenpidettä lukuun ottamatta”.

10 c §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa nykyisin olevat säännökset asianosaisen kuulemisesta ja alle 15-vuotiaan asianosaisen puhevallan käyttämisestä sekä viittaussäännökset eräiden hallintomenettelylaissa säädettyjen periaatteiden noudattamisesta työeläkeasioiden käsittelyssä korvattaisiin uuden hallintolain säännöksillä.

Hallintolakia on sovellettava sellaisenaan eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen toimintaan niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää, jollei TEL:ssa toisin säädetä.

Se, että asianosaisen kuuleminen määräytyisi jatkossa hallintolain nojalla, ei juurikaan lisää nykyisin noudatettua asianosaisen kuulemisen tarpeellisuutta eläkelaitoksissa. Sekä hallintolaissa että nykyisin voimassa olevassa TEL:n säännöksessä lähtökohtana on, että asianosaista on kuultava asiassa. Hallintolain mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta, sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka

saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolaissa on lisäksi erikseen mainittu, milloin asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Kuuleminen voidaan jättää toimittamatta esimerkiksi silloin, kun kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta. Työeläkejärjestelmässä asianosaista kuullaan, kun ratkaistaan hänen oikeutensa, etuunsa tai velvollisuuteensa liittyvää asiaa. Hakemuslomakkeessa asianosainen on ilmaissut kantansa asiaan ja esimerkiksi lääkärinlausunnoista hänellä on tavallisesti tieto. Näin ollen tarve kuulla asianosaista erikseen jostakin seikasta eläkeasian käsittelyn myöhemmässä vaiheessa on käytännössä vähäinen.

Hallintolain mukaan vajaavaltaisella on oikeus käyttää yksin puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. Vastaavanlainen säännös on hoivustoimesta annetussa laissa (442/1999). Momentissa nykyisin olevaa alle 15-vuotiaan puhevaltaa koskevaa erityissäännös ei ole enää syytä säilyttää. Eläketurvakeskuksen rekistereiden mukaan tällä hetkellä ei ole maksussa yhtään alle 15-vuotiaalle maksettavaa, hänen omaan työhönsä perustuvaa eläkettä. Lisäksi vuoden 2005 alusta alkaen vain 18 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat työntekijät voivat olla TEL-vakuutettuja.

TEL:n 19 b §:n 1 momentissa säilytettäisiin kuitenkin edelleen hallintolaista poikkeava puhevallan käyttöä koskeva erityissäännös. Sen nojalla TEL-järjestelmässä puhevaltaa voisi hallintolaissa tarkoitettujen tahojen lisäksi edelleenkin käyttää eläkelaitoksen hyväksymä asianosaisen lähiomainen tai muu henkilö, joka on pääasiallisesti huolehtinut hänestä.

Pykälän 1 momentissa nykyisin olevat viittaussäännökset eräiden hallintomenettelylaissa ilmaistujen periaatteiden noudattamisesta työeläkeasioiden käsittelyssä ovat myös tarpeettomia, koska hallintolakia yleislakina sovelletaan työeläkeasioiden käsittelyyn, jollei työeläkelaeissa toisin säädetä.

Pykälän 2 momentissa on nykyisin työeläkejärjestelmässä noudatettava erityinen esteellisyysäännös lain täytäntöönpanoon kuuluvassa asiassa. Säännös on edelleen tarpeen työeläkeasioiden käsittelyn turvaamiseksi. Koska kysymyksessä olevassa esteellisyysäännöksessä viitataan tiettyihin hallintome-

nettelylain esteellisyysäännöksiin, säännöksen sanamuotoa on kuitenkin muutettava. Näin muutettuna esteellisyysäännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 1 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, jotka selkeyttäisivät eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin asemaa eläkeasiain käsittelyssä ja suhteessa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin.

Eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin rooli ja tehtävät eroavat potilasta hoitavan lääkärin roolista ja tehtävistä. Eläkelaitoksessa asiantuntijalääkärin tehtävänä on tehdä asiantuntimuksensa puitteissa kokonaisarvio hakijan työeläkelakien mukaisesta työkyvyn alemmasta ja jäljellä olevasta kyvystä hankkia itselleen ansiotuloja. Tässä arviossa otetaan huomioon paitsi eläkelaitoksen ulkopuolisten, potilasta hoitavien lääkärin antamat lausunnot hakijan toimintakyvystä, myös muut laissa säädettyt seikat, kuten hakijan koulutus, aiempi toiminta, ikä, asumisolosuhteet ja muut näihin verrattavat seikat. Eläkeratkaisu tehdään kaiken eläkelaitokseen asiaa valmisteltaessa kertyneen tiedon pohjalta. Tietolähteinä voivat olla hakija itse, työnantajan edustaja sekä työterveyshuolto. Näiden tietojen perusteella eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri arvioi hakijan työkykyä paitsi suhteessa hakijan työhön myös suhteessa yhteiskunnassa yleisesti tarjolla olevaan työhön. Asiantuntijalääkärin keskeinen tehtävä on myös suhteuttaa yksittäistapaus kokonaisuuteen, yleiseen ratkaisukäytäntöön ja oikeuskäytäntöön. Tämä on erittäin tärkeää hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta.

Asiantuntijalääkäri tekee työtään eläkelaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella joko eläkelaitoksen palveluksessa tai sen toimeksiannosta ja saa työstään eläkelaitokselta palkkaa tai palkkion. Eläkelaitos käyttää asiantuntijalääkäriinsä nähden työnohjo- ja valvonta-oikeuttaan.

Asiantuntijalääkäri osallistuu päätöksenteossa suullisesti ja kirjallisesti kokonaisarvion tekemiseen hakijan selviytymisestä työelämässä yhtenä asiantuntijana juristien, eläkkeen laskijoiden, eläkeratkaisijoiden ja muiden hänen kanssaan samassa asemassa olevien asiantuntijoiden kanssa. Tätä kokonaisarviota ei voida jakaa lääketieteelliseen ja muuhun arvioon, vaan siihen vaikuttavat se-

kä lääketieteelliset että muut laissa luetellut seikat. Näin asiantuntijalääkäri toimii eläkehakemuksen käsittelyssä ja ratkaisemisessa osana eläkelaitoksen ratkaisuprosessia. Hän ei siten ole eläkelaitoksen ulkopuolinen tietolähde eikä hänen arviostaan kuulla erikseen asianosaista. Edellä mainittujen asiantuntijoiden kokonaisarvion perusteella hakijalle annetaan perusteltu päätös, johon hän voi hakea muutosta. Kuulemisvelvollisuutta on käsitelty edellä 1 momentin perusteluissa.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettu laki sääntelee hoitavan lääkärin ja potilaan välistä suhdetta. Tällaista suhdetta ei ole eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin ja eläkkeen hakijan tai muun asiakkaan välillä. Siksi ehdotetaan, ettei mainitun lain 23 §:ää sovelleta eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon. Eläkelaitoksen ratkaisutoimintaa, asiantuntijalääkärin toiminta mukaan lukien, valvoo valitusasian yhteydessä muutoksenhakuasteet.

18 §. Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys (HE 85/2003 vp), johon sisältyy lainmuutosehdotus, jonka mukaan nykyisen 17 b §:n säännökset aiheettomasti maksetun etuuden takaisin perimisestä, takaisinperinnän kohtuullistamisesta ja eläkelaitoksen oikeudesta kuittaamalla periä takaisin aiheettomasti maksamansa etuus siirrettäisiin nyt kysymyksessä olevan pykälän 1—3 momentiksi. Lisäksi mainitussa hallituksen esityksessä pykälään on viimeisen eläkelaitoksen järjestelyyn liittyen ehdotettu lisättäväksi uusi 4 momentti. Nyt pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan aiheettomasti maksettu etuus on perittävä takaisin viimeistään kymmenen vuoden kuluessa etuuden maksupäivästä lukien. Tällaisen takaisinperittävän etuuden, yleensä eläke-erän, kymmenen vuoden takaisinperimisaika alkaa kulua erikseen kunkin erän osalta sen maksamispäivästä lukien. Säännöksessä takaisin perimisellä tarkoitetaan valituskelpoisen takaisinperintäpäätöksen antamista. Siten aiheettomasti maksettua etuutta voidaan periä takaisinperintäpäätöksellä takaisin päätöksen antamisesta lukien takautuvasti enintään kymmeneltä vuodelta.

Uudessa 5 momentissa ehdotetaan myös, että sen jälkeen, kun aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnästä on annettu vali-

tuskelpoinen päätös, takaisinperintäpäätöksen antamisesta alkaa kulu aiheettomasti maksettua etuussaatavaa koskeva viiden vuoden vanhentumisaika. Tämä viiden vuoden vanhentumisaika voidaan katkaista siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Siten viiden vuoden vanhentumisaajan katkaisemiseksi riittää velan vanhentumisesta annetun lain mukainen vapaamuotoinen katkaisutoimi. Tällöin eläkelaitoksen on vanhentumislain mukaan ilmoitettava etuuden saajalle vaatimuksensa peruste ja määrä kohtuudella vaadittavalla tavalla. Lisäksi etuuden saajan on saatava tieto tästä katkaisutoimesta ennen vanhentumisaajan umpeutumista. Vanhentuminen voidaan katkaista myös velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n mukaisella oikeudellisella katkaisutoimella, jolloin viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä 11 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulu uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

19 §. Pykälässä on nykyisin säännökset eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen määräämän maksun ulosottokelpoisuudesta. Pykälän edellä olevana väliotsikkona on "Maksun ulosottokelpoisuus". Väliotsikko ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan "Maksun vanhentuminen ja ulosottokelpoisuus", koska pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännökset vakuutusmaksun, jota ei ole maksuunpantu, vanhentumisesta.

Pykälän 1 momentin aikuun ehdotetaan lisättäväksi yksityisten alojen työeläkejärjestelmässä jo noudatettua käytäntöä vastaava säännös, jonka mukaan eläkevakuutusmaksu on määrättävä maksuun kymmenen vuoden kuluessa saatavan syntymähetkestä lukien. Vakuutusmaksusaatavien syntymähetkenä pidetään TEL:n mukaisen perusvakuutuksen ehtojen mukaan lopullisen TEL -vakuutusmaksun eräpäivää. Eläkelaitoksen tulee tästä ajankohdasta lukien kymmenen vuoden kuluessa määrätä eläkevakuutusmaksu maksettavaksi tai muuten saatava vanhenee. Pykälän 1 momentin säännös maksuunpannun vakuutusmaksun ulosottokelpoisuudesta säilyisi ennallaan.

Eduskunnassa jo käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 85/2003 vp) pykälän 1 momentin viimeisessä virkkeessä

oleva viittaus korkolain 4 §:n 3 momenttiin on ehdotettu muutettavaksi viittaukseksi korkolain 4 §:n 1 momenttiin. Tämä on otettu nyt ehdotetussa momentissa huomioon.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti, jonka mukaan aiheettomasti suoritettua eläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun maksupäivästä, jollei vanhentumista ole tätä ennen katkaistu. Jos vanhentuminen katkaistaan kymmenen vuoden kuluessa aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, alkaa tästä katkaisutoimesta kulu uusi viiden vuoden pituinen vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaisi uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Sekä kymmenen että viiden vuoden vanhentuminen katkeaisi siten kuin vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetään ja vanhentumisaika voi pidentyä mainitun lain 11 §:n mukaisesti.

Aiheettomasti eläkevakuutusmaksua suorittaneen on vanhentumislain 10 §:n mukaisesti ilmoitettava eläkelaitokselle vaatimuksensa peruste ja määrä kohtuudella vaadittavalla tavalla. Lisäksi eläkelaitoksen on saatava tieto tästä katkaisutoimesta ennen vanhentumisaajan umpeutumista, jotta katkaisuvaikutus syntyy.

19 b §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 momentti. Siinä säädettäisiin eläkelaitoksen päätökseen perustuvan etuuden saamisen vanhentumisesta. Ehdotettu säännös tulee sovellettavaksi esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa eläke olisi päätöksen mukaan pitänyt maksaa suurempana kuin se on maksettu. Tällaisen saatavan syntymähetki on se päivä, jona etuus olisi pitänyt maksaa. Momentin mukaan tällainen saatava vanhenee kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona se olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Tämän kymmenen vuoden vanhentumisaajan kuluessa suoritettua ensimmäisestä katkaisusta alkaisi kulu uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Sekä kymmenen että viiden vuoden vanhentumisaika katkeaa siten kuin vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voisi myös pidentyä vanhentumislain 11 §:n 3 momentin mukaisesti. Viiden vuoden vanhentumisaajan katkeamisesta al-

kaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumis-aika.

Ehdotettu säännös ei estäisi eläkelaitosta korjaamasta huomaamaansa virhettä myös oma-aloitteisesti ja maksamasta etuudensajalle häneltä saamatta jääneen etuuden.

19 e §. Pykälässä säädetään nykyisin työntekijän oikeudesta saada yksilöllistä varhaiseläkettä ja osatyökyvyttömyyseläkettä koskeva ennakkopäätös ja näiden ennakkopäätösten sitovuudesta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös työntekijän oikeudesta saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän ammatillisen kuntoutuksen saamisedellytykset, joista säädetään 4 h §:n 1 ja 2 momentissa. Ehdotettu lisäys mahdollistaisi, että ammatillisesta kuntoutuksesta voidaan tehdä päätös, vaikka kuntoutussuunnitelman tekeminen olisi vielä kesken tai hakija ei olisi toimittanut eläkelaitoksen hyväksymää kuntoutussuunnitelmaa. Tällainen ennakkopäätös sitoisi eläkelaitosta, jos hakija toimittaa kuntoutussuunnitelman eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Ennakkopäätökseen olisi muutoksenhakuoikeus.

19 f §. Pykälä on uusi. Pykälässä säädetään eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen antaman päätöksen tiedoksiantotavasta. Sen mukaan eläkelaitos ja eläketurvakeskus antavat etuutta tai työnantajalle säädettyjä velvollisuuksia koskevan päätöksen tiedoksi vastaanottajan ilmoittamaan osoitteeseen postitse kirjeellä. Tällaista tiedoksiantotapaa noudatetaan jo nykyisin, joten ehdotettu pykälä ei toisi muutosta nykyiseen päätösten tiedoksiantotapaan.

Ehdotettu pykälä poikkeaisi hallintolaista. Sen 60 §:n 1 momentin mukaan velvoittavan päätöksen, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika, tiedoksianto on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan. Työeläkejärjestelmän kannalta tällainen säännös ei ole tarkoituksenmukainen.

21 e §. Pykälän 1 momentissa säädetään asiavirheen korjaamisesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös menettelytapavirheen korjaamisesta asiavirheenä. Myös uudessa hallintolaissa on vastaava säännös. Muilta osin momentin asiasisältö säilyisi entisellään, mutta sen sanamuotoa tarkennettaisiin. Lainkohta eroaa asiallisesti

hallintolain 50 §:n säännöksistä siinä, että päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttäisi jatkossakin asianosaisen suostumusta myös silloin, kun virhe on aiheutunut asianosaisen menettelystä.

Pykälän 2 momentissa säädetään kirjoitusvirheen korjaamisesta. Momenttiin ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan ilmeiseen kirjoitus- tai laskuvirheeseen verrattava selvä virhe korjattaisiin myös kirjoitusvirheen tavoin. Vastaava säännös on uudessa hallintolaissa. Samalla momentin ensimmäisen virkkeen sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan hallintolain sanamuotoa. Muuten momentti säilyisi entisellään. Lainkohta eroaa asiallisesti hallintolain 51 §:n säännöksistä siinä, ettei asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen johtavaa kirjoitusvirhekorjausta voida tehdä silloinkaan, kun virhe aiheutuu asianosaisen menettelystä.

Pykälän 3 ja 4 momentti ehdotetaan poistettaviksi tarpeettomina, koska hallintolaissa on vastaavat säännökset.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelaki

4 §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin edellä ja eduskunnassa jo käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä (HE 85/2003 vp) ehdotetaan tehtäväksi TEL:n 4 §:n 6 momenttiin.

8 §. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi TEL:n vastaavasti kuin TEL:n 19 e §:ää.

10 §. Pykälässä säädetään vakuutusmaksusta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, johon otettaisiin TEL:n 19 §:n 3 momenttiin ehdotettuja säännöksiä vastaavat säännökset aiheuttomasti maksetun vakuutusmaksun palautuksen vanhentumisesta.

13 a §. Pykälän viittaussäännöksiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuun TEL:n 19 f §:ään.

1.3. Maatalousyrittäjien eläkelaki

19 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, mitä TEL:n lainkohtia noudatetaan soveltuvin osin myös maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä. Momentissa lueteltuihin TEL:n lainkohtiin ehdotetaan lisättäväksi TEL:n

19 f §. Koska MYEL:ssä on omat säännök-sensä vakuutusmaksun vanhentumisesta vii-taus ehdotettuun TEL:n 19 §:n 1 momenttiin on tarpeeton muilta kuin viimeisen virkkeen osalta. Lisäksi ehdotettu TEL:n 19 §:n 3 momentti on tarkoitettu sovellettavaksi myös maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä. Py-kälän 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavak-si myös edellä mainituilta kohdin.

1.4. Yrittäjien eläkelaki

17 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, mi-tä TEL:n lainkohtia noudatetaan soveltuvin osin myös yrittäjien eläkejärjestelmässä. Momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi sa-moista syistä ja samalla tavalla kuin MYEL:n 19 §:n 1 momenttia.

1.5. Merimieseläkelaki

2 a §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Py-kälän säännökset ehdotetaan otettavaksi u-teen 64 a §:ään siten muutettuina, että ne vas-taavat ehdotettua TEL:n 10 c §:ää.

8 §. Pykälässä säädetään vakuutusmaksun viivästyskorosta sekä vakuutusmaksun ja vii-västyskoron ulosottokelpoisuudesta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vasta-vaanlaiset säännökset vakuutusmaksun mak-suunpanoa koskevasta kymmenen vuoden vanhentumisajasta kuin TEL:n 19 §:n 1 mo-menttiin. MEL:n mukaisten eläkevakuutus-maksusaatavien syntyhetkenä olisi kuitenkin merimieseläkeasetuksen (654/1991) 1 §:n mukainen vakuutusmaksun eräpäivä, kuten nykyisinkin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Siihen otettaisiin vastaavat sään-nökset kuin ehdotettuun TEL:n 19 §:n 3 momenttiin aiheettomasti maksetun vakuu-tusmaksun palauttamisen vanhentumisesta.

15 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 4 §:n 6 momenttia.

23 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 19 e §:ää. Samalla pykälän 1 momentin 2 kohdassa oleva vii-taussäännös korjataan sanamuodoltaan sellä-seksi kuin sen on alkuaan tarkoitettu olevan.

24 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 8 b §:n 1 momenttia.

25 §. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdote-taan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 4 h §:n 1 momentin 2 kohtaa.

25 a §. Pykälän 2 ja 3 momenttia ehdote-taan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 4 i §:n 2 ja 3 momenttia.

25 b §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 4 j §:ää.

25 c §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 4 k §:ää.

28 b §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, joka vastaa ehdotettua TEL:n 19 b §:n 9 momenttia.

33 §. Pykälässä säädetään aiheettomasti maksetun etuuden takaisin perimisestä. Sii-hen ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka vastaa TEL:n 18 §:ään ehdotettua 5 momenttia.

34 §. Pykälä on uusi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eläkekassan antaman päätöksen tiedoksiannosta postitse kirjeellä. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 19 f §:ää.

61 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin TEL:n 21 e §:ää.

64 a §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi 2 a §:n säännökset vastaavasti muutettuina kuin TEL:n 10 c §:n osalta on ehdotettu.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdol-lisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväk-sytty ja vahvistettu. Koska osassa ehdotetuis-ta laeista muutetaan osittain samoja lainkoh-tia kuin vuoden 2005 alusta voimaan tulevis-sa laeissa 634—638/2003, kysymyksessä olevat lainkohdat ehdotetaan säädettäväksi väliaikaisina siten, että ne olisivat voimassa vuoden 2004 loppuun. Tarkoituksena on, että lakien 634—638/2003 ja tähän hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten edellä tarkoitettujen lainkohtien tarkistetaan myöhem-min keskenään ja niistä annetaan uusi halli-tuksen esitys siten, että näin tarkistettujen lainkohtien tulisivat voimaan vuoden 2005 alusta.

TEL:n ja MEL:n muuttamista koskevien lakiehdotusten voimaantulosäännöksen 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi siirtymä-säännös tämän lain mukaisten etuuksien maksamiselle, aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisinperimiselle, takaisinperin-täpäätöksellä vahvistetuille etuussaataville,

vakuutusmaksujen maksuunpanolle, maksuunpanuille vakuutusmaksusaataville, aiheettomasti suoritettujen vakuutusmaksujen palauttamiselle ehdotettujen vanhentumisaikojen johdosta. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan kysymyksessä olevat vanhentumisajat koskisivat myös sellaisia saatavia, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa. Niitä koskevia vanhentumisaikoja laskettaessa otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika, kuitenkin siten, että kysymyksessä olevan saatavan vanhentuminen tapahtuisi aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei sen vanhentuminen tapahtuisi myös lain voimaan tullessa voimassa olleiden vanhentumissäännösten mukaan tätä ennen. Voimaantulosäännöksen 3 momentissa saatavalla tarkoitettaisiin kaikkia edellä mainittuja etuuksia ja vakuutusmaksuja. LEL:n muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen ehdotetaan vastaavanlaista säännöstä aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun osalta.

Aikaisempaan verrattuna ehdotettujen lakien mukaiset vanhentumisajat vastaavat suurelta osin yksityisten alojen eläkejärjestelmässä jo sovellettuja säännöksiä ja noudatettua käytäntöä. Muutosta aikaisempaan olisi takaisinperintäpäätöksellä ja vakuutusmaksun maksuunpanolla vahvistetulle saatavalle ehdotettu viiden vuoden vanhentumisaika, kun aikaisemmin niiden osalta on noudatettu vanhentumisasetuksen mukaista yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Sama koskisi myös tämän lain mukaisen etuuden maksamisen ja aiheettomasti maksetun vakuutusmaksusaatavan vanhentumisaikaa sen jälkeen, kun työntekijä, työnantaja tai yrittäjä on tällaista saatavaa ennen kymmenen vuoden vanhentumisajan päättymistä ensimmäisen kerran vaatinut eläkelaitokselta. Muilta osin vanhentumisajat säilyisivät entisen pi-

tuisina. Siirtymäsäännöksen kolmen vuoden määräajalla olisi merkitystä näiden aikaisempaa lyhyempien vanhentumisaikojen takia, jotta velkojalle jäisi riittävä aika reagoida. Samanpituisen kolmen vuoden siirtymäaika on vanhentumislain voimaantulosäännöksessä.

3. Säättämisjärjestys

Kuntoutussäännöksiä koskevat muutosehdotukset ovat vähäisiä täsmennyksiä aikaisempaan lainsäädäntöön. Lisäksi ne koskevat muutosten voimaantulon jälkeistä aikaa eikä niillä puututa muutosten voimaantuloon mennessä kertyneen eläkkeen määrään. Muutokset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Myös hallintolain johdosta ehdotetut muutokset voidaan säätää tavallisella lailla.

Perustuslain kannalta on erityisesti tarkasteltava ehdotettuja vanhentumissäännöksiä ja niiden voimaantulon siirtymäsäännöksiä. Vanhentumislaki on annettu tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Siinä muun muassa säädetään velkoihin aiemmin sovellettuja vanhenemisaikoja lyhyempiä vanhentumisaikoja, joiden voimaantulossa sovelletaan samanpituista kolmen vuoden siirtymäaikaa kuin nyt kysymyksessä olevissa lakiehdotuksissa. Nyt ehdotetuissa lainmuutoksissa ei ole heikennetty eläkkeensaajien maksussa olevia etuuksia eivätkä ne vaikuta eläkkeensaajien eläketurvaan. Hallitus katsoo, että ehdotetut lait voidaan myös ehdotettujen vanhentumissäännösten osalta käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset.

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961)

4 i §:n 2 ja 3 momentti, 4 j §, 4 k §, 8 b §:n 1 momentti, 10 c §, 19 §:n edellä oleva väliot-sikko ja 19 §:n 1 momentti ja 21 e § sekä *väliaikaisesti* 4 §:n 6 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta ja 19 e §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 6 momentti laissa /2003, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta, 4 i §:n 2 ja 3 momentti, 4 j ja 4 k § laissa 188/2003, 8 b §:n 1 momentti laissa 100/1990, 10 c § laissa 878/1994 ja 1331/1999, 19 §:n 1 momentti mainitussa laissa /2003, 19 e § laissa 1482/1995 ja 21 e § mainitussa laissa 878/1994, sekä

lisätään 18 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa /2003, uusi 5 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 500/1971 ja mainitussa laissa /2003, uusi 3 momentti, 19 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1331/1999 ja laissa 375/2001, uusi 9 momentti ja lakiin uusi 19 f § seuraavasti:

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän on ilman pätevää syy-

tä keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikankohdasta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkettä määrittäessä otettiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on

viimeistään selvitettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitetulla tavalla täysitehoinen. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa.

4 i §

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekevästä ansiotyöstä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, johon työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kuntoutustapahtumapäivänä. Jos hakijan 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettua eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettua täyden kuntoutusrahan määräästä.

4 j §

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 4 h §:n 3 momentissa tarkoitettua toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta, -korotuksesta ja -avustuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin

osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

4 k §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin edellä mainitun syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten. Kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

8 b §

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä on vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saaja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkelaitoksen määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon.

10 c §

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003) 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketur-

van järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää.

Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkäriin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäriin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

18 §

Aiheettomasti maksettu etuus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Maksun vanhentuminen ja ulosottokelpoisuus.

19 §

Eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on määrättävä tähän lakiin perustuva vakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa saatavan syntymisestä lukien. Vakuutusmaksusaatavan katsotaan syntyvän tämän lain mukaisen perusvakuutuksen vakuutusehtojen mukaisena lopullisen vakuutusmaksun eräpäivänä. Tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Aiheettomasti suoritetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluessa vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

19 b §

Tämän lain mukaisen etuuden saaminen vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona se olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

- 1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai
- 2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut; tai
- 3) ammatillisen kuntoutuksen 4 h §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

19 f

Eläkelaitos ja eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen kirjeellä.

21 e §

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen

väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu siihen.

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Lain 4 §:n 6 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta ja 19 e § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

Lain 18 §:n 5 momenttia, 19 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 19 b §:n 9 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tätä ennen.

2.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 3 momentti, 8 § ja 13 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti ja 8 § laissa 1483/1995 sekä 13 a §:n 1 momentti laissa /2003, ja

lisätään 10 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 275/1972, 879/1994 ja 1004/2000 sekä mainitussa laissa /2003, uusi 7 momentti seuraavasti:

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän on ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

8 §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 a §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osa-aikaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut; tai

3) ammatillisen kuntoutuksen työntekijäin eläkelain 4 h §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

10 §

Aiheettomasti suoritettun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluessa vakuutusmaksun maksupäivästä lukien,

jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16 ja 17 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 e §:ssä, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa sekä 17 j, 17 k, 18, 19 b—19 d,

19 f, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Lain 4 §:n 3 momentti, 8 § ja 13 a §:n 1 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

Lain 10 §:n 7 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa kulunut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tätä ennen.

3.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa /2003, seuraavasti:

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa,

17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa, 18 §:ssä, 19 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä 2 ja 3 momentissa, 19 b—19 f, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

4.

Laki**yrittäjien eläkelain 17 § :n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa /2003, seuraavasti:

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1, 2 ja

4 momentissa, 17 g ja 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa, 18 §:ssä, 19 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä 2 ja 3 momentissa, 19 b—19 f, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

5.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1333/1999,

muutetaan 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 3 momentti, 23 a ja 24 §, 25 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 a §:n 2 ja 3 momentti, 25 b, 25 c ja 61 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 2 momentti ja 24 § laissa 1346/1990, 15 §:n 3 momentti ja 23 a § laissa 1745/1995, 25 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 a §:n 2 ja 3 momentti, 25 b § ja 25 c § laissa 189/2003 sekä 61 a § laissa 880/1994, ja

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1346/1990 sekä laeissa 316/1995 ja /2003, uusi 5 momentti, 28 b §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1333/1999 ja 379/2001, uusi 6 momentti, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 951/1992 ja mainitussa laissa 379/2001, uusi 5 momentti sekä lakiin mainitulla lailla 1346/1990 kumotun 34 §:n tilalle uusi 34 § ja lailla 655/2002 kumotun 64 a §:n tilalle uusi 64 a § seuraavasti:

8 §

Eläkekassan on määrättävä tähän lakiin perustuva vakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa merimieseläkeasetuksen (654/1991) 1 §:ssä säädetystä vakuutusmaksun eräpäivästä lukien. Tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettuine viivästyskorkeineen saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annettussa laissa (367/1961) säädetään.

Aiheettomasti suoritetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentu-

misen katkaisemisesta alkaa kuluu uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

15 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman

pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

23 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 15 §:n 5 momentissa ja 6 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 15 §:n 1 momentissa ja 23 §:n 1 momentissa taikka 17 §:n 1 momentissa mainitut; tai

3) ammatillisen kuntoutuksen 25 §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkekassaan yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään.

24 §

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä on vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saa ja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkekassan määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon.

25 §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otettiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika,

jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitettävä kansaneläkelähtöksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa.

25 a §

Jos työntekijä on kokonaan estynyt tekevästä ansiotyöstä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, johon työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kuntoutustapahtumapäivänä. Jos hakijan työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenos lasketaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden kuntoutusrahan määrästä.

25 b §

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 25 §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteen-

sovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta, -korotuksesta ja -avustuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta ihyemmältä ajalta.

25 c §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin edellä mainitun syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten. Kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suurin eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

28 b §

Tämän lain mukaisen etuuden saaminen vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona se olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

33 §

Aiheettomasti maksettu etuus on perittävä

takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

34 §

Eläkekassa antaa päätöksensä tiedoksi lähettämällä sen vastaanottajalle postitse kirjeellä hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen.

61 a §

Jos eläkekassan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, eläkekassa voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu siihen.

Eläkekassan on korjattava päätöksessään oieva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos korjaaminen joutaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

64 a §

Eläkekassan toimihenkilö ja hallituksen jäsen eivät ole pelkästään tämän asemansa vuoksi esteellisiä käsittelemään tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkekassassa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää.

Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkärin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-

kuuta 2004.

Tämän lain 8 §:n 2 ja 5 momenttia, 28 b §:n 6 momenttia ja 33 §:n 5 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulu-

nut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tätä ennen.

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri Sinikka Mönkäre

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961)

4 i §:n 2 ja 3 momentti, 4 j §, 4 k §, 8 b §:n 1 momentti, 10 c §, 19 §:n edellä oleva väliotsikko ja 19 §:n 1 momentti ja 21 e § sekä *väliaikaisesti* 4 §:n 6 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta ja 19 e §,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 6 momentti laissa /2003, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta, 4 i §:n 2 ja 3 momentti, 4 j ja 4 k § laissa 188/2003, 8 b §:n 1 momentti laissa 100/1990, 10 c § laissa 878/1994 ja 1331/1999, 19 §:n 1 momentti mainitussa laissa /2003, 19 e § laissa 1482/1995 ja 21 e § mainitussa laissa 878/1994, sekä

lisätään 18 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa /2003, uusi 5 momentti, 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 500/1971 ja mainitussa laissa /2003, uusi 3 momentti, 19 b §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1331/1999 ja laissa 375/2001, uusi 9 momentti ja lakiin uusi 19 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä kuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on si-

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt. Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 7 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ett-

Voimassa oleva laki

nä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lisäksi lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitetävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

Ehdotus

ei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, *kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha* voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt *ammattillisesta* kuntoutuksesta *tai hän on ilman pätevää syytä keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen*. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän muuttuu työkyvyttömyyseläke vanhuuseläkkeeksi.

4 h §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvitetävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen. *Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa.*

4 i §

Jos työntekijä on kokonaan estynyt telemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut

Jos työntekijä on kokonaan estynyt telemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä *korotettuna 33 prosentilla*, johon työntekijällä olisi

täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa laskeaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

4 j §

Kuntoutusrahan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 4 h §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia *kuntoutusrahan,* kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusraha ja -korotuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha ja -korotus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

4 k §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin edellä mainitun syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa

oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 4 h §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna *kuntoutustapahtumapäivänä.* Jos hakijan 8 §:n 4 momentissa mainittujen *lukiin piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutukseen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.*

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosa laskeaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden *kuntoutusrahan* määrästä.

4 j §

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 4 h §:n 3 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusraha, -korotuksesta ja -avustuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

4 k §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin edellä mainitun syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten. *Kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen eikä siihen makse-*

Voimassa oleva laki

enintään kuudelta kuukaudelta 4 i §:ssä tarkoitettua kuntoutusrahan suuruisia kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

8 b §

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saaja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkelaitoksen määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon, *hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimus- tai hoitotoimenpidettä lukuun ottamatta, taikka jos hän ilman pätevää syytä on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai koulutuksesta.*

10 c §

Käsiteltäessä eläkelaitoksessa tai eläketurvakeskuksessa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/1982) 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

Eläkelaitoksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää. Tämä koskee soveltuvin osin myös eläketurvakeskuksen toimihenkilöä ja hallituksen jäsentä.

Ehdotus

ta kuntoutuskorotusta.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta *harkinnanvaraista* kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

8 b §

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saaja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkelaitoksen määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon.

10 c §

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003) 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää. Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkäarin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäarin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

Maksun ulosottokelpoisuus

19 §

Eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksu sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta korkolain (633/1982) 4 § :n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

18 §

Aiheettomasti maksettu etuus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Maksun vanhentuminen ja ulosottoke-

poisuus.

19 §

Eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen määrättävä tähän lakiin perustuva vakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa saatavan syntymisestä lukien. Vakuutusmaksusaatavan katsotaan syntyvän tämän lain mukaisen perusvakuutuksen vakuutusehtojen mukaisena lopullisen vakuutusmaksun eräpäivänä. Tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Aiheettomasti suoritetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

19 b §

Tämän lain mukaisen etuuden saaminen vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona se olisi pitänyt mak-

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

21 e §

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuutto-

Ehdotus

saa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

19 e §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 e §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut; tai

3) ammatillisen kuntoutuksen 4 h §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkelaitokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään.

19 f

Eläkelaitos ja eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen kirjeellä.

21 e §

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu siihen.

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen

maan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tallekapaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Ehdotus

kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Lain 4 §:n 6 momentti, 4 h §:n 1 momentin 2 kohta ja 19 e § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

Lain 18 §:n 5 momenttia, 19 §:n 1 ja 3 momenttia sekä 19 b §:n 9 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa dleiden säännösten mukaan tätä ennen.

2.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 3 momentti, 8 § ja 13 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 3 momentti ja 8 § laissa 1483/1995 sekä 13 a §:n 1 momentti laissa /2003, ja *lisätään* 10 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 275/972, 879/1994 ja 1004/2000 sekä mainitussa laissa /2003, uusi 7 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ei kuitenkaan takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt. *Työkyvyttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta.* Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan *tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän on ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on keskeytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.*

8 §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 4 a §:n 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osa-aikaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa mainitut; tai

3) ammatillisen kuntoutuksen työntekijäin eläkelain 4 h §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkelaistokseen yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

10 §

Aiheettomasti suoritetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kulluttua vakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen kaikaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16 ja 17 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 e §:ssä, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa sekä 17 j, 17 k, 18, 19 b—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10, 10 a—10 d ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 12 d, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16 ja 17 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 e §:ssä, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa sekä 17 j, 17 k, 18, 19 b—19 d, 19 f, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja

Voimassa oleva laki

säädetään.

Ehdotus

23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Lain 4 §:n 3 momentti, 8 § ja 13 a §:n 1 momentti ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

Lain 10 §:n 7 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen tämän lain voimaantuloa kulunut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantuloa, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tätä ennen.

3.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan väliaikaisesti 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 19 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa /2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1, 2 ja 4

Ehdotus

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1,

momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa sekä 18, 19, 19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

2 ja 4 momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa, 18 §:ssä, 19 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä 2 ja 3 momentissa, 19 b—19 f, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2004 ja se on voimassa 31 päivään
joulukuuta 2004.*

4.

Laki**yrittäjien eläkelain 17 §:n väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969)
17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa /2003, seuraavasti:

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 g ja 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa sekä 18, 19,

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 3 a, 4, 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa sekä 3, 4 ja 6 momentissa, 5 a—5 c, 7 g, 7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 10 ja 10 b—10 d §:ssä, 11 §:n 2 ja 11 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 12 d, 14 ja 16 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 d §:ssä, 17 e §:n 1 momentissa, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 g ja 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa, 17 j §:ssä, 17 k §:n 2—4 momentissa, 18 §:ssä, 19 §:n

Voimassa oleva laki

19 b—19 e, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Ehdotus

1 momentin viimeisessä virkkeessä sekä 2 ja 3 momentissa, 19 b—19 f, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

5.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 2 a §, sellaisena kuin se on laissa 1333/1999,

muutetaan 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 3 momentti, 23 a ja 24 §, 25 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 a §:n 2 ja 3 momentti, 25 b, 25 c ja 61 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 8 §:n 2 momentti ja 24 § laissa 1346/1990, 15 §:n 3 momentti ja 23 a § laissa 1745/1995, 25 §:n 1 momentin 2 kohta, 25 a §:n 2 ja 3 momentti, 25 b § ja 25 c § laissa 189/2003 sekä 61 a § laissa 880/1994, ja

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1346/1990 sekä laeissa 316/1995 ja /2003, uusi 5 momentti, 28 b §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1333/1999 ja

379/2001, uusi 6 momentti, 33 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 951/1992 ja mainitussa laissa 379/2001, uusi 5 momentti sekä lakiin mainitulla lailla 1346/1990 kumotun 34 §:n tilalle uusi 34 § ja lailla 655/2002 kumotun 64 a §:n tilalle uusi 64 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 a §

Käsiteltäessä eläkekassassa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Alle 15-vuotiaan puhevaltaa muussa kuin henkilöä koskevassa asiassa käyttää hänen edunvalvojansa. Muutoin käsittelyssä noudate-

Ehdotus

(kumotaan)

taan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/1982) 4, 6, 9—11, 16, 16 a, 16 b, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

Eläkekassan toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee eläkekassan eläketurvan järjestänytä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää.

8 §

Tämän lain mukainen vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettuine viivästyskorkein saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) on säädetty.

Eläkekassan on määrättävä tähän lakiin perustuva vakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa merimieseläkeasetuksen (654/1991) 1 §:ssä säädetystä vakuutusmaksun eräpäivästä lukien. Tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu 1 momentissa tarkoitettuine viivästyskorkein saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Aiheettomasti suoritettun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään.

15 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai sen maksaminen keskeytetään sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Lisäksi kuntoutustuki, kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha voidaan lakkauttaa, jos sen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt ammatillisesta kuntoutuksesta tai hän ilman pätevää syytä on keskeyttänyt tällaisen kuntoutuksen. Jos sellainen työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jonka maksaminen on kes-

keytetty, eläke lakkautetaan keskeyttämisaikajankohdasta lukien.

23 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakko-päätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 15 §:n 5 momentissa ja 6 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 15 §:n 1 momentissa, 17 §:n 1 momentissa tai 23 §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään.

24 §

Jos työntekijä saadakseen eläkettä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan, voidaan eläke evätä tai maksaa vähennettynä. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saaja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkekassan määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon, *hengenvaaralliseksi katsottavaa tutkimus- tai hoitotoimenpidettä lukuun ottamatta, taikka jos hän ilman pätevää syytä on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai koulutuksesta.*

25 §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana

23 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakko-päätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 15 §:n 5 momentissa ja 6 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut; tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 15 §:n 1 momentissa ja 23 §:n 1 momentissa taikka 17 §:n 1 momentissa mainitut; tai

3) *ammatillisen kuntoutuksen 25 §:n 1 ja 2 momentissa mainitut saamisen edellytykset.*

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettu ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos kuntoutussuunnitelma toimitetaan eläkekassaan yhdeksän kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään.

24 §

Työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sitä on vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Eläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos sen saaja ilman hyväksyttävää syytä ei ole suostunut eläkekassan määräämään ja kustannettavaan tutkimukseen tai hoitoon.

25 §

Työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

2) työntekijän eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavana

12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana, jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvítettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen.

12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi ajankohtana (*kuntoutustapahtumapäivä*), jona hakemus tehtiin tai jona hakijan kuntoutustarve on viimeistään selvítettävä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) 6 §:n mukaan; jos työntekijä jo saa työkyvyttömyyseläkettä, edellytetään, että eläke on edellä tarkoitettulla tavalla täysitehoinen. *Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua, tai sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa.*

25 a §

Jos työntekijä on kokonaan estynyt telemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna ajankohtana.

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosaa laskeaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Jos työntekijä on kokonaan estynyt telemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi, kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden yhteismäärä *korotettuna 33 prosentilla, johon* työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna *kuntoutustapahtumapäivänä. Jos hakijan työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien piiriin kuuluva työskentely jatkuu vielä sen jälkeen, kun hän on saanut päätöksen oikeudesta ammatilliseen kuntoutuksen, tässä momentissa tarkoitettuna ajankohtana pidetään kuntoutustoimenpiteen alkamista edeltävää päivää.*

Jos työntekijä ammatillisen kuntoutuksen aikana ansaitsee enemmän kuin puolet siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jonka perusteella 2 momentissa tarkoitettun eläkkeen tulevan ajan eläkkeenosaa laskeaan, kuntoutusrahan määrä on puolet 2 momentissa tarkoitettun täyden *kuntoutusrahan* määrästä.

25 b §

Kuntoutusrahaan, kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 25

25 b §

Kuntoutustukeen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen maksetaan 25 §:n 3 momentissa

Voimassa oleva laki

§:n 3 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia *kuntoutusrahan*, kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta ja -korotuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha ja -korotus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

25 c §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta 25 a §:ssä tarkoitetun kuntoutusrahan suuruisa kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

Ehdotus

tarkoitetun toimenpiteen kestoajalta kuntoutuskorotus.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteensovitetusta määrästä.

Kuntoutusrahasta, -korotuksesta ja -avustuksesta ja niiden saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntoutustuesta tai työkyvyttömyyseläkkeestä taikka niiden saajasta säädetään. Kuntoutusraha, -korotus ja -avustus voidaan kuitenkin maksaa kuukautta lyhyemmältä ajalta.

25 c §

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin *edellä mainitun* syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pitemmältä ajalta ole kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta voidaan myöntää myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman laatimista varten. *Kuntoutusavustus on työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen eikä siihen makseta kuntoutuskorotusta.*

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta *harkinnanvaraista* kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain (1290/2002) mukaiseen työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

28 b §

Tämän lain mukaisen etuuden saaminen vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona se olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin vanhentumislain 10 tai 11 §:ssä säädetään.

33 §

Aiheettomasti maksettu etuus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Tämän vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

34 §

Eläkekassa antaa päätöksensä tiedoksi lähettämällä sen vastaanottajalle postitse kirjeellä hänen ilmoittamaansa postiosoitteeseen.

61 a §

Jos eläkekassan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkekassa voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkekassan päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaisille kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkekassan tallekappaleeseen. Asianosaisille on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkekassan on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkekassa ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

61 a §

Jos eläkekassan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, eläkekassa voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. *Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu siihen.*

Eläkekassan on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

64 a §

Eläkekassan toimihenkilö ja hallituksen jäsen eivät ole pelkästään tämän asemansa vuoksi esteellisiä käsittelemään tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka

Ehdotus

koskee eläkekassassa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää.

Työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden ratkaisemiseen eläkelaitoksessa on osallistuttava yhden tai useamman asiantuntijalääkärin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkärin tässä toimessaan antamaan arvioon ei sovelleta, mitä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tämän lain 8 §:n 2 ja 5 momenttia, 28 b §:n 6 momenttia ja 33 §:n 5 momenttia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa syntyneeseen saatavaan. Tällaisen saatavan vanhentumisaikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Kysymyksessä oleva saatava vanhentuu kuitenkin tämän lain nojalla aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei se vanhentuisi myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan tätä ennen.